

Universiteit Antwerpen
Master in de
vergelijkende en Europese politiek
(master)

Inhoud

1	Samenvattende conclusie	3
2	Besluit	4
3	Werkwijze en verantwoording	5
	3.1 Evaluatieorgaan en visitatiecommissie	5
	3.2 Werkwijze	5
	3.3 Domeinspecifiek referentiekader	6
	3.4 Overwegingen NVAO	7
4	Opleiding	9
5	Beoordeling	10
	5.1 Doelstellingen opleiding	10
	5.2 Programma	11
	5.3 Inzet personeel	13
	5.4 Voorzieningen	14
	5.5 Interne kwaliteitszorg	14
	5.6 Resultaten	15
6	Oordelen visitatiecommissie	17
7	Oordelen NVAO	18
8	Opmerkingen en bezwaren van instelling	19

1 Samenvattende conclusie

Bij brief van 16 december 2008 heeft de Universiteit Antwerpen bij de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO) een accreditatieaanvraag ingediend voor de opleiding Master in de vergelijkende en Europese politiek (master), steunend op een visitatierapport uitgevoerd door een evaluatieorgaan i.c. de Vlaamse Interuniversitaire Raad (VLIR). De aanvraag is ontvangen op 19 december 2008.

Procedurele eisen

De NVAO komt tot de volgende vaststellingen:

- De visitatiecommissie heeft het visitatieprotocol gevolgd zoals vastgesteld door het evaluatieorgaan;
- Het referentiekader gehanteerd door de visitatiecommissie bevat alle onderwerpen en facetten van het Accreditatiekader bestaande opleidingen hoger onderwijs Vlaanderen van de NVAO (accreditatiekader) inclusief een domeinspecifieke vertaling. De facetten worden evenwel in een afwijkende volgorde behandeld;
- De visitatiecommissie heeft de beslisregels beschreven in het accreditatiekader adequaat toegepast;
- De gevolgde procedure is in overeenstemming met het toetsingskader voor de werkwijze van de VLIR en VLHORA als evaluatieorgaan.

Inhoudelijke eisen

De NVAO komt tot de volgende vaststellingen:

- Het oordeel van de visitatiecommissie over de kwaliteit van de opleiding is mede gebaseerd op een vergelijking met verwante opleidingen en zo mogelijk internationaal gehanteerde normen voor opleidingen in het relevante domein;
- In het visitatierapport vastgesteld door de visitatiecommissie is voldoende gemotiveerd waarom de opleiding al dan niet aan de criteria van het beoordelingskader (hoofdstuk 2) voldoet zodat voldoende generieke kwaliteitswaarborgen voorhanden zijn. Het visitatierapport behandelt minimaal de zes in het accreditatiekader genoemde onderwerpen, waarbij per onderwerp aan alle facetten aandacht wordt besteed. Voor ieder facet is een oordeel gegeven op de vierpuntsschaal op basis waarvan per onderwerp een oordeel volgt. De oordelen zijn onderbouwd met feiten en analyses. Het visitatierapport wordt afgesloten met een samenvattend oordeel over de opleiding;
- Het visitatierapport geeft inzicht in de kwaliteit van de visitatiecommissie. Het visitatierapport bevat informatie over de omvang en de samenstelling van de visitatiecommissie, en over haar onafhankelijkheid, deskundigheid en gezaghebbendheid.

2 Besluit

betreffende de accreditatie van de Master in de vergelijkende en Europese politiek (master) van de Universiteit Antwerpen.

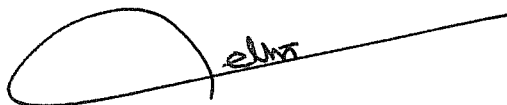
De NVAO,
Na beraadslaging,
Besluit :

Met toepassing van het decreet van 4 april 2003 betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen, wordt het accreditatierapport en –besluit met positief eindoordeel voor de opleiding Master in de vergelijkende en Europese politiek (master) van de Universiteit Antwerpen goedgekeurd en wordt de opleiding geaccrediteerd. Het betreft een opleiding zonder afstudeerrichtingen, die te Antwerpen wordt georganiseerd.

De in het eerste lid bedoelde accreditatie geldt vanaf de aanvang van het academiejaar 2009-2010 tot en met het einde van het academiejaar 2016-2017.

Den Haag, 20 april 2009

Voor de NVAO,

A handwritten signature in black ink, consisting of a large, stylized loop followed by the letters 'elma' in a cursive script.

Guy Aelterman
(vicevoorzitter)

3 Werkwijze en verantwoording

Bij brief van 16 december 2008 heeft de Universiteit Antwerpen bij de NVAO een accreditatieaanvraag ingediend voor de opleiding Master in de vergelijkende en Europese politiek (master), steunend op een visitatierapport uitgevoerd door een evaluatieorgaan i.c. de VLIR. De aanvraag is ontvangen op 19 december 2008.

De NVAO heeft deze aanvraag beoordeeld aan de hand van het Accreditatiekader bestaande opleidingen hoger onderwijs Vlaanderen (14 februari 2005), conform de Handleiding accreditatie Vlaamse Gemeenschap (8 mei 2007) en het Reglement tot bepaling van bestuursbeginselen die van toepassing zijn bij de besluitvorming inzake accreditatie en Toets Nieuwe Opleiding ten aanzien van hogeronderwijsopleidingen in de Vlaamse Gemeenschap (14 februari 2005).

3.1 Evaluatieorgaan en visitatiecommissie

Evaluatieorgaan: VLIR

Visitatiecommissie:

- Voorzitter:
  - Prof. dr. B. Tromp†, bijzonder hoogleraar in de theorie en geschiedenis der internationale betrekkingen, Universiteit Amsterdam en Senior Research Fellow Clingendael, Nederlands Instituut voor Internationale Betrekkingen;
- Leden:
  - Prof. mr. dr. I. Snellen, emiritus hoogleraar bestuurskunde, Erasmus Universiteit Rotterdam en Rijksuniversiteit Leiden;
  - Prof. dr. P. Vercauteren, hoogleraar internationale betrekkingen en globalisering, Facultés Universitaires catholiques de Mons;
  - J. Perquy, ere administrateur-generaal Vlaamse Onderwijsraad;
  - F. François, student aanvullende opleiding Internationale Betrekkingen, Katholieke Universiteit Leuven.

Secretaris: I. De Vooght en dr. ir. E. Van Zele, stafmedewerkers VLIR.

De Erkeningscommissie heeft bij besluit van 14 maart 2007 bevestigd dat de samenstelling van deze visitatiecommissie voldoet aan de criteria van onafhankelijkheid die gelden voor de opleidingen van ambtshalve geregistreerde instellingen.

3.2 Werkwijze

Ter voorbereiding van de visitatie is aan de instelling gevraagd om een uitgebreid zelfevaluatierapport op te stellen. Het zelfevaluatierapport bevat naast feitelijke beschrijvingen per onderwerp en per facet van het accreditatiekader ook de toekomstperspectieven en een kritische sterkte-zwakteanalyse. Daarnaast is een aantal verplichte bijlagen opgenomen. De commissieleden hebben ieder een tweetal eindverhandelingen geselecteerd uit een lijst van recente eindverhandelingen en ze hebben deze grondig gelezen.

De visitatiecommissie hield haar installatievergadering op 15 februari 2007. Tijdens deze vergadering zijn de commissieleden verder ingelicht over het visitatieproces en hebben zij zich concreet voorbereid op het af te leggen bezoek. Ook heeft de visitatiecommissie op deze vergadering haar referentiekader geformuleerd. Daarnaast is het programma van het bezoek opgesteld en is een eerste bespreking gehouden van het zelfevaluatie-rapport.

Het locatiebezoek vond plaats van 14 tot en met 16 mei 2007. De visitatiecommissie heeft gesprekken gevoerd met alle geledingen betrokken bij de programma's politieke wetenschappen. Ook is een veelheid van documenten ter inzage gelegd ten behoeve van de visitatiecommissie: het leermateriaal (cursussen, handboeken, syllabi), portfolio's en verslagen van de studenten, verslagen van de belangrijke beleidsvormende of beleidsopvolgende organen (faculteitsraad, onderwijscommissies, departementsraden), documenten die betrekking hebben op de interne kwaliteitszorg (enquêteformulieren, niet-persoonsgebonden evaluatie van het onderwijs), documenten aangaande de procedures van curriculumherzieningen, voorbeelden van informatieverstrekking aan aspirant-studenten, etc. Bovendien zijn nog enkele tientallen eindverhandelingen bijkomend ter inzage gelegd. Daar waar de commissie het noodzakelijk achtte, heeft zij bijkomende informatie opgevraagd tijdens het bezoek.

Het bezoekschema voorzag naast gesprekken met het bestuur van de faculteit, de opleidingsverantwoordelijken, de studenten, de assistenten, de docenten en de facultaire en opleidingsgebonden beleidsmedewerkers, ook in een bezoek aan de faciliteiten (inclusief bibliotheek, practicalokalen en computerfaciliteiten), een gesprek met de afgestudeerden van de opleidingen en een spreekuur waarop de visitatiecommissie bijkomend leden van de opleiding kon uitnodigen of waarop personen op een vertrouwelijke wijze door de visitatiecommissie konden worden gehoord.

Tot slot heeft de commissie haar bevindingen, conclusies en aanbevelingen vastgelegd in een visitatierapport. De opleidingsverantwoordelijken van de opleiding zijn in de gelegenheid gesteld om op het conceptrapport te reageren.

3.3 Domeinspecifiek referentiekader

Bij de beoordeling is de visitatiecommissie uitgegaan van een referentiekader met doelstellingen, eindtermen en kwaliteitseisen. Bij het opstellen van haar referentiekader heeft de commissie zich gebaseerd op:

- het referentiekader gehanteerd in 1999 bij de visitatie bij de visitatie Politieke Wetenschappen en Sociologie (VLIR, 2000);
- the EADI¹ accreditation initiative;
- de doelstellingen en eindtermen die de opleidingen voor het eigen onderwijs hebben geformuleerd;
- de internationale eisen die worden gesteld aan academische opleidingen in de politieke wetenschappen;
- het toetsingskader van het NVAO met een aantal minimeisen gebaseerd op de internationaal aanvaarde Dublin-descriptoren;

Het referentiekader is voor het locatiebezoek voorgelegd aan de opleiding en tijdens het bezoek met de opleiding bediscussieerd.

---

¹ EADI = European Association of Development and Training Institutes

3.4 Overwegingen NVAO

De NVAO komt tot de volgende vaststellingen:

- Het evaluatieorgaan heeft overtuigend aangetoond dat het oordeel in onafhankelijkheid tot stand is gekomen. Uit het onafhankelijkheidsbesluit van de Erkenningscommissie en de onafhankelijkheidsverklaringen van de commissieleden blijkt tevens dat de commissieleden in onafhankelijkheid tot hun oordeel zijn gekomen. De NVAO concludeert dat de visitatie en het beoordelingsproces in volstrekte onafhankelijkheid hebben plaatsgevonden;
- De commissie bestond uit vijf leden inclusief een student. Op basis van de in het rapport beschreven informatie, waaronder cv's, heeft de NVAO vastgesteld dat onderwijsdeskundigheid en deskundigheid in de didactiek, de vakdeskundigheid binnen de discipline en het afnemend veld en relevante deskundigheid op het gebied van internationale ontwikkelingen van de discipline aanwezig waren. De deskundigheid binnen de commissie omvatte voldoende de gehele breedte van de opleiding.

De visitatiecommissie was bijgevolg voldoende deskundig en gezaghebbend om de beoordeling uit te voeren.

De visitatie heeft plaatsgevonden op basis van en in overeenstemming met het visitatieprotocol, zoals voorgelegd bij erkenning of toetsing:

- Het rapport geeft voldoende aan dat het visitatieprotocol effectief werd gevolgd;
- In het rapport verklaart de commissie dat de zelfevaluatie voldoende basis bood en dus voldoende zelfkritisch was;
- Het evaluatieorgaan heeft naar het oordeel van de NVAO overtuigend gegarandeerd dat de commissie adequaat heeft gewerkt;
- De commissie heeft de beschikking gekregen over eerdere visitatierapporten en heeft getoetst of de wijze waarop opleidingen met eerdere aanbevelingen en adviezen zijn omgegaan voldoende is.

De visitatie heeft plaatsgevonden op basis van en in overeenstemming met een domeinspecifiek referentiekader dat voldoet aan de eisen gesteld in de erkenningsregeling/toetsingsregeling en het NVAO kader. Daarbij is aangesloten bij:

- eisen gesteld door (buitenlandse) vakgenoten en de beroepspraktijk aan een opleiding in het domein;
- kaders gehanteerd in eerdere visitatie;
- indien beschikbaar beroepsprofielen;
- referentiekader aangereikt door opleiding, dat voldoende situering geeft van de opleiding in nationaal en/of internationaal verband en met betrekking tot de relevante beroepspraktijk.

Voorts komt de NVAO tot de volgende vaststellingen:

- De werkwijze van de commissie bij de beoordeling van de opleiding Master in de vergelijkende en Europese politiek (master) van de Universiteit Antwerpen is zorgvuldig en gedegen geweest. De gevolgde werkwijze en procedure, en de geraadpleegde informatiebronnen zijn helder en nauwkeurig geformuleerd en vermeld;
- De commissie heeft haar oordeel opgesteld en onderbouwd in overeenstemming met het visitatieprotocol en heeft de daarbij behorende beslisregels gevolgd. Voor de facetten geldt dat de analyses van de commissie duidelijk en consistent zijn, en ze leiden tot heldere conclusies. Op onderwerpniveau zijn de oordelen over de facetten op een juiste en zorgvuldige wijze afgewogen en neergelegd in heldere conclusies;

- De commissie heeft hiertoe op een zorgvuldige wijze een domeinspecifiek referentiekader vastgesteld;
- Het kwaliteitsoordeel bij de toetsing is - voor zover relevant - mede gebaseerd op een vergelijking met verwante andere opleidingen en internationaal geaccepteerde criteria voor opleidingen in het desbetreffende domein;
- De commissie heeft in haar advies een aantal kritische kanttekeningen opgenomen. De NVAO onderschrijft deze en brengt deze onder de aandacht van de opleiding;
- De visitatiecommissie heeft in het kader van het verbeterperspectief aanbevelingen in het visitatierapport geformuleerd.

De NVAO is in het licht van het vorenstaande tot de slotsom gekomen dat de beoordeling van de voorliggende opleiding zorgvuldig en gedegen tot stand is gekomen, en dat het eindoordeel van de commissie deugdelijk is gemotiveerd.

Tot slot heeft de NVAO ook kennis genomen van de algemene, inhoudelijke bevindingen van de visitatiecommissie, die in het rapport zijn opgenomen. De belangrijkste aandachtspunten van de commissie die voor de opleidingen politieke wetenschappen van alle Vlaamse universiteiten gelden, zijn: (1) de lage slaagpercentages in met name het eerste bachelorjaar; (2) de beperkte afstemming met het werkveld; (3) de relatief beperkte staf en overige zorgpunten gerelateerd aan het gevoerde personeelsbeleid; (4) de bescheiden mobiliteit van studenten in binnen- en buitenland; (5) de weinig soepele systemen van interne kwaliteitszorg; (6) het ontbrekende academische karakter van enkele masteropleidingen; (7) de wenselijkheid van een tweejarige masteropleiding.

4 Opleiding

Beschrijving van de opleiding:

- instelling: Universiteit Antwerpen
- aard instelling: ambtshalve geregistreeerde instelling
- vestiging(en): Antwerpen

- graad en kwalificatie: Master in de vergelijkende en Europese politiek
- niveau en oriëntatie: master
- afstudeerrichtingen: geen

- studieomvang : 60 studiepunten

- onderwijstaal: Nederlands
- studiegebied: Politieke en sociale wetenschappen

- aard van de aanvraag: accreditatie

5 Beoordeling

De NVAO steunt haar besluitvorming op volgende elementen:

- Het accreditatierapport bevat een beoordeling per onderwerp en per facet²;
- De NVAO hanteert bij de beoordeling van de onderwerpen de scores 'voldoende' en 'onvoldoende'³;
- Een accreditatiebesluit is positief indien alle samenvattende oordelen over de onderwerpen voldoende zijn. Het eindoordeel spreekt zich niet uit over gradaties in kwaliteit. Dit gebeurt door de visitatiecommissie die in haar rapport een score geeft per facet;
- De NVAO kan per facet volstaan met een verwijzing naar de bevindingen en de overwegingen van het bijhorende visitatierapport, m.a.w. ze kunnen door de NVAO worden overgenomen. Per facet wordt aangegeven of de NVAO de bevindingen en overwegingen van de visitatiecommissie bijtreedt. Indien dat niet het geval is draagt de NVAO een eigenstandige motivering aan⁴.

5.1 Doelstellingen opleiding

Facet 1.1 Niveau en oriëntatie opleiding

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 1.1 in het visitatierapport.

De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de basiskwaliteit.

Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 1.2 in het visitatierapport.

De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de basiskwaliteit.

Samenvattend oordeel visitatiecommissie

De commissie beoordeelt het niveau en de oriëntatie van de masteropleiding als excellent. Bij het opstellen van de doelen hield de opleiding niet alleen rekening met de geldende standaarden in het betrokken wetenschappelijke onderzoeksveld. De opleiding bracht ook de specifieke beroepen met de bijhorende kerntaken in kaart en steunde hierop bij het ontwikkelen van de doelstellingen. Verder zijn doelstellingen en domeinspecifieke aspecten goed afgestemd op de eisen gesteld door (buitenlandse) vakgenoten, inclusief de criteria door de commissie geformuleerd in haar referentiekader. De eisen gesteld aan de opleiding zijn mede ingevuld vanuit de (internationale) onderzoekservaring van de docenten en stroken met de criteria van EPSNET, het European Political Science Network. Met de wensen en behoeften van het beroepenveld is uitstekend rekening gehouden. De opleiding heeft geopteerd voor een master die steunt op de pijlers van de Europese integratie en internationale betrekkingen. Met de masteropleiding in de politieke wetenschappen van de Vrije Universiteit Brussel is een samenwerking opgezet die moet uitmonden in een gezamenlijke master die zowel de vergelijkende als de Europese subdisciplines afdekt en een expliciete onderzoeksfocus heeft.

² Art.7 en 8 van het reglement ' tot bepaling van de bestuursbeginselen die van toepassing zijn bij de besluitvorming inzake accreditatie en toets nieuwe opleiding ten aanzien van opleidingen in de Vlaamse gemeenschap', hierna 'reglement Bestuursbeginselen'

³ Accreditatiekader en art. 58&1, eerste lid van het decreet van 4 april 2003 betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen.

⁴ Art.12 van het reglement Bestuursbeginselen

Conclusie NVAO

De NVAO sluit zich aan bij de motivering van de visitatiecommissie voor de score 'voldoende' voor het onderwerp: doelstellingen opleiding. De NVAO beoordeelt het onderwerp Doelstellingen derhalve als **voldoende**.

5.2 Programma

Facet 2.1 Eisen professionele / academische gerichtheid

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 2.2 in het visitatierapport.
De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de basiskwaliteit.

Facet 2.2 Relatie tussen doelstelling en programma

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 2.1 in het visitatierapport.
De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de basiskwaliteit.

Facet 2.3 Samenhang programma

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 2.3 in het visitatierapport.
De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de basiskwaliteit.

Facet 2.4 Studielast

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 2.5 *Studietijd* in het visitatierapport.
De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de basiskwaliteit.

Facet 2.5 Toelatingsvoorwaarden

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 2.9 in het visitatierapport.
De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de basiskwaliteit.

Facet 2.6. Studieomvang

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 2.4 in het visitatierapport.
De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de basiskwaliteit.

Facet 2.7 Afstemming tussen vormgeving en inhoud

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 2.6 in het visitatierapport.
De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de basiskwaliteit.

Facet 2.8 Beoordeling en toetsing

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 2.7 in het visitatierapport.
De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de basiskwaliteit.

Facet 2.9. Masterproef

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 2.8 in het visitatierapport.

De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de basiskwaliteit.

Samenvattend oordeel visitatiecommissie

In het programma is ruime aandacht voor kennisontwikkeling met een sterk accent op de relatie tussen onderwijs en onderzoek die vooral tot uiting komt in de masterproef en de onderzoeksmodules. Die modules zijn opgevat als werkcolleges waarin docenten vanuit hun eigen onderzoeksexpertise illustreren hoe een onderzoeksdesign wordt geoperationaliseerd en uitgewerkt. De commissie acht het onderzoeksgedeelte excellent vormgegeven. De commissie bepleit wel het invoeren van een stage.

Het programma is een adequate concretisering van de eindkwalificaties en deze krijgen een goede vertaling in leerdoelen van (onderdelen) van het programma. De twee subdisciplines internationale betrekkingen en Europese studies zijn goed uitgewerkt in het programma. Dat geldt ook voor het onderzoek dat in samenwerking met de Vrije Universiteit Brussel op voortreffelijke wijze is vormgegeven. Wel adviseert de commissie om ook aandacht te besteden aan de problematiek van de ontwikkelingslanden alsook aan Franstalige wetenschappelijke literatuur en Franstalige gastcolleges. Een aantal opleidingsonderdelen zou ook in Frans kunnen worden aangeboden. Verder meent de commissie dat structurele initiatieven voor internationalisering een verrijking zouden zijn voor het programma.

Het programma is goed gestructureerd met veel aandacht voor enerzijds methodologie en de masterproef, en anderzijds opleidingsonderdelen die zijn toegespitst op de internationale betrekkingen en de Europese studies, en aansluiten bij de specialisaties van het departement. Over het aanbod en de invulling van de opleidingsonderdelen is binnen het departement en met de Brusselse politicologen een goed overleg.

De opleiding voldoet aan de formele eisen met betrekking tot de studieomvang, zijnde 60 ECTS. De commissie meent dat het programma studeerbaar is. Ze vraagt zich wel af of de masterproef in combinatie met een paper voor de onderzoeksmodule haalbaar is. Ze adviseert dan ook om de studietijd goed te bewaken.

Het programma sluit goed aan op het bachelorprogramma politieke wetenschappen. In het masterprogramma worden de verworven sociaal-wetenschappelijke inzichten verder uitgediept. De praktijk zal uitwijzen of de schakelprogramma's goed aansluiten op de masteropleiding. De commissie stelt in ieder geval vast dat het concept met zorg is ontwikkeld.

Als didactisch uitgangspunt hanteert de opleiding het activerend, studentgecentreerd en op competenties gericht onderwijs. De gebruikte werkvormen en leermiddelen sluiten goed aan bij het didactische concept en zijn zeer goed afgestemd op de doelstellingen van de diverse opleidingsonderdelen. Studenten worden gestimuleerd om zelf met het studiemateriaal aan de slag te gaan en om hun eigen visie en de verschillende stappen van het onderzoeksproces op een wetenschappelijke manier te beargumenteren. De grote nadruk op het verwerven van vaardigheden en attitudes vergt wel meer individuele begeleiding.

Studenten worden op een degelijke manier beoordeeld en getoetst. De examens sluiten goed aan bij de doelstellingen van de opleiding en de leerdoelen van de diverse opleidingsonderdelen. De wijze van examinering is transparant. Aan systematisch ontwikkelingsgerichte feedback zou meer aandacht kunnen worden besteed. Ook adviseert

de commissie om de beoordelingscriteria van het competentiegericht onderwijs duidelijker uit te werken.

De commissie beoordeelt de masterproef (15 ECTS) als excellent. De commissie heeft een steekproef van eindverhandelingen van de uitdovende licentieopleiding bestudeerd en komt tot de conclusie dat het niveau ervan zeer hoog is. Studenten zijn ook positief over de voorbereiding en de begeleiding. De commissie realiseert zich dat het in een éénjarige master niet eenvoudig zal zijn om de masterproef tijdig af te werken. De geplande strakke begeleiding en keuze via het opleidingsonderdeel 'Onderzoeksopzet van de masterproef' vindt ze dan ook een zeer goede zaak. Wel kan de mondelinge verdediging 'formeler' worden georganiseerd via een publieke verdediging.

Conclusie NVAO

De NVAO sluit zich aan bij de motivering van de visitatiecommissie voor de score voldoende voor het onderwerp: Programma. De NVAO beoordeelt het onderwerp Programma derhalve als **voldoende**.

5.3 Inzet personeel

Facet 3.1 Eisen professionele/academische gerichtheid

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 3.2 in het visitatierapport.

De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de basiskwaliteit.

Facet 3.2 Kwantiteit personeel

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 3.3 in het visitatierapport.

De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de basiskwaliteit.

Facet 3.3 Kwaliteit personeel

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 3.1 in het visitatierapport.

De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de basiskwaliteit.

Samenvattend oordeel visitatiecommissie

De opleiding Master in de vergelijkende en Europese politiek wordt georganiseerd door het departement Politieke Wetenschappen. Het departement maakt deel uit van de Faculteit Politieke en Sociale Wetenschappen. De opleiding wordt ondersteund door vier onderzoeksgroepen: Europese en Internationale Politiek; Management en Bestuur; Media, Middenveld en Politiek; Vergelijkende Politicologie.

De academische gerichtheid van de staf is zeer goed. De meeste docenten zijn betrokken bij internationaal wetenschappelijk onderzoek en participeren in verschillende netwerken en samenwerkingsverbanden. Velen hebben ook buitenlandse ervaring opgedaan. De commissie is zeer te spreken over de samenwerking met de Vrije Universiteit Brussel. De onderwijsinbreng uit het beroepenveld wordt gerealiseerd via gastcolleges, studiebezoeken, leeronderzoeken en scriptieonderwerpen. De commissie waardeert dit maar vraagt meer aandacht voor de plaats van de gastcolleges in het programma en voor de kwaliteit van de gastsprekers.

De onderwijsbelasting van de staf wordt goed gevolgd zowel op departementaal als facultair niveau. De onderwijsbelasting is hoog maar aanvaardbaar. De onderwijs- en onderzoekstijd

van het aanvullend academisch personeel wordt goed bewaakt en de onderwijslast wordt evenredig verdeeld. De student-docentratio in het academiejaar 2006-2007 is gunstig en bedraagt 1:38,5 voor zelfstandig academisch personeel.

De vakinhoudelijke deskundigheid van de staf is goed. De meeste docenten zijn ook goede lesgevers. Wel kan de aandacht voor onderwijsprofessionalisering nog worden versterkt. Verder formuleert de commissie enkele aanbevelingen met betrekking tot het personeelsbeleid met bijzondere aandacht voor de toewijzing van onderwijsopdrachten.

Conclusie NVAO

De NVAO sluit zich aan bij de motivering van de visitatiecommissie voor de score voldoende voor het onderwerp: Inzet van personeel. De NVAO beoordeelt het onderwerp Inzet van personeel derhalve als **voldoende**.

5.4 Voorzieningen

Facet 4.1 Materiële voorzieningen

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 4.1 in het visitatierapport.

De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Facet 4.2 Studiebegeleiding

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 4.2 in het visitatierapport.

De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Samenvattend oordeel visitatiecommissie

De commissie was onder de indruk van het zeer mooie en praktisch ingerichte De Meerminnegebouw. De leslokalen zijn ruim en van het nodige multimediale comfort voorzien met voldoende computerfaciliteiten. De openingsuren van de bibliotheken zijn ruim en er is voldoende plaats voor zelfstudie. De collectie zelf acht de commissie voldoende maar verdere investeringen blijven nodig onder meer voor Franstalige vakliteratuur.

De informatieverstrekking aan potentiële studenten is goed georganiseerd. De commissie waardeert het initiatief van de Vlaamse opleidingsverantwoordelijken om hun masterprogramma's aan elkaars bachelorstudenten voor te stellen. Het elektronische leerplatform Blackboard wordt goed benut als studiebegeleidingsinstrument. De studiebegeleiding in de masteropleiding is informeel. De contacten tussen de studenten en de docenten zijn goed.

Conclusie NVAO

De NVAO sluit zich aan bij de motivering van de visitatiecommissie voor de score voldoende voor het onderwerp: Voorzieningen. De NVAO beoordeelt het onderwerp Voorzieningen derhalve als **voldoende**.

5.5 Interne kwaliteitszorg

Facet 5.1. Evaluatie resultaten

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 5.1 in het visitatierapport.

De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de basiskwaliteit.

Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 5.2 in het visitatierapport.

De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de basiskwaliteit.

Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 5.3 in het visitatierapport.

De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de basiskwaliteit.

Samenvattend oordeel visitatiecommissie

Volgens de commissie zou de vierjaarlijkse centrale evaluatie van de opleidingsonderdelen moeten worden aangevuld met eenvoudige evaluaties op het niveau van de opleidingscommissie of het departement. Tezamen met de peer reviews en de goede informele contacten tussen studenten en docenten kan dit een gedegen kwaliteitszorgsysteem opleveren. Het zelfevaluatierapport was een goed geschreven, zelfkritisch en helder document.

De doorgevoerde verbeteringen en vernieuwingen getuigen van een uitstekende visie van de opleidingscommissie. Het gebrek aan transparantie van de resultaten van de evaluatie van de opleidingsonderdelen is wel een aandachtspunt.

Het personeel en de studenten worden bij de besluitvormingsprocessen betrokken en kunnen participeren in de onderwijsorganisatie en de evaluatie van het onderwijs. De opleiding levert grote inspanningen om hen bij de opleidingsraad te betrekken, maar met wisselend succes. Toch is het niet zo dat studenten en personeel zich niet betrokken voelen bij het onderwijs; ze gebruiken echter vooral de informele kanalen. De betrokkenheid van beroepenveld en alumni is voor verbetering vatbaar. Een volwaardige alumniwerking is er niet. De commissie ondersteunt het plan van de faculteit om op middellange termijn een alumniwerking op te richten. Ook de contacten met het beroepenveld zouden formeler en systematischer georganiseerd kunnen worden.

Conclusie NVAO

De NVAO sluit zich aan bij de motivering van de visitatiecommissie voor de score voldoende voor het onderwerp: Interne kwaliteitszorg. De NVAO beoordeelt het onderwerp Interne kwaliteitszorg derhalve als **voldoende**.

5.6 Resultaten

Facet 6.1 Gerealiseerd niveau

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 6.1 in het visitatierapport.

De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de basiskwaliteit.

Facet 6.2 Onderwijsrendement

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 6.2 in het visitatierapport.

De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de basiskwaliteit.

Samenvattend oordeel visitatiecommissie

De commissie is van oordeel dat het programma haar doelstellingen zal weten te realiseren. De uitgedoofde kandidaat-licentieopleiding waarop deze opleiding voortbouwt, verwezenlijkt haar doelstellingen goed. De afgestudeerden van deze uitgedoofde opleiding hebben een

brede kennis opgedaan over het vakgebied en hebben ook de vaardigheden ontwikkeld om mee een wetenschappelijk onderzoek uit te voeren. Het goede niveau blijkt eveneens uit de kwaliteit van de eindverhandelingen en de examens. De commissie heeft er alle vertrouwen in dat ook het nieuwe programma goede resultaten zal neerzetten.

De opleiding heeft geen expliciete streefcijfers en geen beleid geformuleerd voor het onderwijsrendement. De initiatieven op het gebied van studiebegeleiding laten niettemin een grote bekommernis voor het onderwijsrendement zien. De opleiding is inmiddels gestart met de analyse van de slaagcijfers om hieraan vervolgens een rendementsbeleid te koppelen. De commissie ondersteunt dit initiatief ten zeerste. De slaagcijfers van de uitgedoofde licentie-opleiding – 91 % voor de eerste licentie en 92 % voor de tweede licentie – acht de commissie in elk geval excellent.

Conclusie NVAO

De NVAO sluit zich aan bij de motivering van de visitatiecommissie voor de score voldoende voor het onderwerp: Resultaten. De NVAO beoordeelt het onderwerp Resultaten derhalve als **voldoende**.

6 Oordelen visitatiecommissie

De onderstaande tabel geeft per onderwerp en per facet het oordeel van de visitatiecommissie uit hoofdstuk 5 weer.

Onderwerp	oordeel	facet	oordeel
1 Doelstellingen	voldoende	1.1 niveau en oriëntatie	excellent
		1.2 domeinspecifiek referentiekader	excellent
2 Programma	voldoende	2.1 eisen gerichtheid	excellent
		2.2 relatie doelstellingen - programma	goed
		2.3 samenhang programma	goed
		2.4 studielast	voldoende
		2.5 toelatingsvoorwaarden	goed
		2.6 studieomvang	OK
		2.7 afstemming vormgeving - inhoud	goed
		2.8 beoordeling en toetsing	goed
		2.9 masterproef	excellent
3 Inzet personeel	voldoende	3.1 eisen gerichtheid	excellent
		3.2 kwantiteit	voldoende
		3.3 kwaliteit	goed
4 Voorzieningen	voldoende	4.1 materiële voorzieningen	goed
		4.2 studiebegeleiding	goed
5 Interne kwaliteitszorg	voldoende	5.1 evaluatie resultaten	voldoende
		5.2 maatregelen tot verbetering	goed
		5.3 betrokkenheid	voldoende
6 Resultaten	voldoende	6.1 gerealiseerd niveau	goed
		6.2 onderwijsrendement	excellent

Eindoordeel visitatiecommissie: **positief**

7 Oordelen NVAO

De onderstaande tabel geeft per onderwerp het oordeel van de NVAO weer.

Onderwerp	oordeel
1 Doelstellingen	voldoende
2 Programma	voldoende
3 Inzet personeel	voldoende
4 Voorzieningen	voldoende
5 Interne kwaliteitszorg	voldoende
6 Resultaten	voldoende

Eindoordeel NVAO: **positief**.

8 Opmerkingen en bezwaren van instelling

Het instellingsbestuur heeft geen opmerkingen of bezwaren geformuleerd op het ontwerp van accreditatierapport.

nederlands-vlaamse accreditatieorganisatie

Het ontwerp van accreditatierapport is tot stand gekomen op basis van een externe beoordeling van de opleiding Master in de vergelijkende en Europese politiek (master) van de Universiteit Antwerpen uitgevoerd door VLIR.

Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO)

Parkstraat 28

Postbus 85498 | 2508 CD DEN HAAG

T 31 70 312 23 30

F 31 70 312 23 01

E info@nvao.net

W www.nvao.net

Aanvraagnummer #3389

De accreditatie geldt vanaf de aanvang van het academiejaar 2009-2010 tot en met het einde van het academiejaar 2016-2017.